

Revizija sanacije NKBM – odgovor na stališča Ministrstva za finance

Ministrstvo za finance (MF) je negativno odgovorilo na našo pobudo o reviziji in mediaciji sanacije Nove KBM. Ni upoštevalo predloga predsednika vlade dr. Miroslava Cerarja, naj se ministrica sreča s predstavniki Civilne iniciative 'Izbrisani mali delničarji NKBM'. S tem je država izpustila še eno priložnost za sporazumno in najcenejšo rešitev problema razlastitve sto tisoč delničarjev NKBM in pol milijona državljanov-volivcev, ki so bili pri sanaciji bank oškodovani po krivdi države. Državo očitno niso izučile izkušnje z izbrisanimi iz registra stalnih prebivalcev in z varčevalci Ljubljanske banke na Evropskem sodišču za človekove pravice. Tudi v primeru bančne sanacije gre za masovno kršenje človekovih pravic malih ljudi, ki jim je država prodala delnice NKBM in nato njene lastnike sistematično razlašala. Gre za kršitev pravice iz zasebne lastnine po 33. čl. Ustave RS in za varstvo človekovih pravic po 15. čl. Ustave. Pravica do spoštovanja premoženja fizičnih oseb ščiti tudi 1. čl. Protokola št. 1 h Konvenciji Sveta Evrope o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin.

Kršitve človekovih pravic

Za delničarje sprememba zakona v novembru 2013 (ZBan-1L) ni bistvena in ni prav, da je Ustavno sodišče njihovo pobudo priključilo k pobudi lastnikov podrejenih obveznic. Za delničarje sta pomembna verodostojnost cene delnic pri nakupu in proces razvrednotenja njihovega premoženja:

- Vsi 'slabi krediti' so bili dodeljeni pred prvo prodajo delnic NKBM; če so bila dodeljena v nasprotju s strokovnimi pravili ali nerealno zavarovana, je država prevarala delničarje, ko je novembra 2007 trdila, da gre za dobro naložbo (npr. minister Bajuk).
- Država (Banka Slovenije, vlada, Državni zbor) ni storila nič, ko je pred krizo prihajalo do velikega zadolževanja podjetij, bank in države. Bruto zunanji dolg se je povečal od 15 G€ (milijard evrov) na 39 G€. Ker trg kapitala ni deloval, so banke dajale kratkoročne kredite za dolgoročne naložbe in prevzeme podjetij. Med krizo je država oklevala pri reševanju zadolženosti in je banke spodbujala, naj reprogramirajo kredite mimo strokovnih kriterijev.
- Delničarji so bili v letih 2008–2011 izigrani, ko je država hotela obdržati več kot polovični delež lastništva NKBM brez dodatnih vlaganj in zato ni dovolila obljubljenega prodaje četrte tretine svojih delnic pred krizo.
- Država je z večinskim deležem ves čas upravljala in nadzorovala NKBM preko imenovanih članov uprave in izvoljenih nadzornikov; združenja malih delničarjev in posamezni mali delničarji kljub opozorilom in celo najavam izpodbojnih tožb niso mogli preprečiti postopnega razvrednotenja premoženja (glej zapisnike skupščin NKBM).
- Delničarji so leta 2007 kupili delnice od države po 27 €, tj. dvojni knjigovodski ceni. Država je leta 2013 spremenila ceno obveznic v delnice po 1 €, tj. 19 % knjigovodske cene (5,37 €), obresti na obveznice pa celo po 1,3 centa, tj. 0,24 % knjigovodske cene. Hkrati je drugim delničarjem prepovedala nakupe po teh cenah in s tem povečala svoj delež od 51 % na 94 %. Agencija za trg vrednostnih papirjev (ATVP) ni ravnala tako, kot to delajo podobne agencije v tujini; še več, državi je dodelila dodatno glasovalno pravico, ki jo je izgubila zaradi kršenja zakona o trgu vrednostnih papirjev, da je na skupščini junija 2013 lahko večinsko potrdila to razvrednotenje in iztisnila male delničarje iz lastništva.
- Banka Slovenije (BS) je sprejela metodologijo in nerealne ocene Evropske komisije (EK) in Evropske centralne banke (ECB) o gospodarskih gibanjih 2013–2015, ki so bile v nasprotju tako s tekočimi kot z napovedanimi gibanji. Plačanim svetovalnim družbam je skupaj z EK in ECB narekovala vrednotenje premoženja, ki je bilo v nasprotju s pravili stroke ter s predpostavkami in rezultati stresnih testov BS iz maja 2013. Podjetju Oliver Wyman, ki je v lasti korporacije Marsh & McLennan s sedežem v davčni oazi Bermudi, je plačala 21 M€; to je več kot so Španci plačali za 60-krat večji obseg bančnega sistema. Doslej poročil o stresnih testih nismo videli – ali so bili sploh narejeni?
- Država je na zahtevo EK najela cenilce, ki so ocenili vrednost premoženja NKBM v nasprotju s poštenimi vrednostmi tako, da je z zahtevanimi dodatnimi oslabitvami v višini 457 M€ (milijonov evrov) NKBM izkazala negativni kapital v višini podrejenih obveznic. Tako so npr. delnice Letrike in Pivovarne Laško znižali na šestino tržne vrednosti, 160 novih stanovanj na slovenski obali so

ocenili na 600 k€ (tisoč evrov), 3750 € na stanovanje (Družba za upravljanje terjatev bank, DUTB, ali 'slaba banka' sedaj prodaja stanovanja v koprskem naselju Nokturno po 3500 € za kvadratni meter, ne za celotno stanovanje). Nepremičnin niso ocenjevali na osnovi izračunov Geodetske uprave, temveč so jih najeti študenti ocenjevali kar 'iz mimo vozečega avtomobila'. Od septembra do novembra izvedeno sporno vrednotenje premoženja banke (večinoma dobrih terjatev in še boljših zavarovanj zanje) je naknadno legaliziral ZBan-1L konec novembra 2013.

- Svetovalci so namenoma nestrokovno ocenjevali finančna sredstva razpoložljiva za prodajo oz. v posesti do zapadlosti, kot nično so ocenili premoženje hčerinskih družb (vključno s Pošno banko) in zavarovanja za 'slabe' terjatve, razvrednotili so celo državne obveznice.
- Država NKBM očitno ni dovolila izdati novih delnic, ni ji dovolila, da bi se obrnila na male delničarje s pozivom k dokapitalizaciji banke, temveč jo je izrecno prepovedala.
- Država je delničarje NKBM razlastila v nasprotju s Sporočilom Evropske komisije od 30. 7. 2013, saj je bil postopek državne pomoči sprejet pred tem datumom (kar dokazuje točka 4 Priporočil Sveta EU od 29. 5. 2013) in bi po točki 90 Sporočila bila upravičena do uporabe prejšnjih meril, ki so jih uporabljale tudi vse druge države EU. Tudi zahteve po prodaji NKBM in drugih bank v času krize ne bi bilo. Avstrija teh meril ni hotela uveljaviti celo za Hypo banko, ki je imela resnično negativni kapital, in njeno Ustavno sodišče je tako odklonitev potrdilo. Italijani še po sprejemu Direktive o porazdelitvi bremen nočejo in ne bodo razlastili lastnikov kvalificiranih obveznosti v banki Monte dei Paschi di Siena.
- Ob razlastitvi ni bila napravljena zaključna bilanca NKBM, da so lahko prikriji nestrokovno in nezakonito razvrednotenje premoženja banke in delničarjev. Zaradi očitnega prikrajanja letne bilance 2013 je bil zaključni račun sprejet 2 meseca po uradno določenem roku.
- Po razlastitvi delničarjev NKBM 18. 12. 2013 je država na zahtevo Banke Slovenije dokapitalizirala banko s 362 M€ svojih depozitov v njej (kar bi po zakonu morala storiti pred izbrisom delničarjev); v 'sanacijo' banke je vložila še 250 M€ prej izdanih obveznic; za vplačilo dodatnih 258 M€ (do 870 M€) dokazila v sodnem registru niso našli. Dokapitalizacija je bila očitno izpeljana brez vsakega denarnega vložka. Kljub temu je bil vplačani kapital dvakratnik potrebnega. To dokazuje, da banka likvidnostno in kapitalsko ni bila ogrožena; ocene revizorjev glede stanja kapitala in oslabitev dne 31. 12. 2012 in poročilo banke na dan 30. 9. 2013 so bile očitno točne, potrdil jih je tudi direktor Združenja bank Slovenije, dr. France Arhar. Razlastitev delničarjev je bila očitno nezakonito dejanje. To dokazuje tudi primer Gorenjske banke, ki bi jo lastniki morali dokapitalizirati s 328 M€, vendar je BS zahtevo po povečanju kapitala v naslednjih dveh letih znižala na 13 M€. Tako bi se zgodilo tudi z NKBM, če bi jo pustili normalno delovati.
- Dva dni kasneje, 20. 12. 2013 je NKBM morala prenesti 1,1 G€ dobrih kreditov in 2 G€ še boljših in neverjetno podcenjenih zavarovanj zanje na DUTB, kar je za razlašene delničarje pomenilo nepovratno izgubo in nezmožnost ponovitve scenarija Gorenjske banke še pred vložitvijo tožb na ustrezna sodišča in pobud na Ustavno sodišče.
- Leta 2015 je država NKBM prodala ameriškemu skladu Apollo iz ameriške davčne oaze Delaware in EBRD za neto 233 M€ (upoštevaje dividende za leto 2015), predno so Ustavno in druga sodišča odločila, čigava last je banka. Ob prodaji je bilo v banki 624 M€ kapitala, 725 M€ oslabitev in za 864 M€ podcenjenih državnih obveznic. Pri prodaji je šlo za nespoštovanje premoženja malih delničarjev. S tem je država preprečila, da bi delničarjem po razsodbi sodišč delnice enostavno vrnil, saj je v NKBM bilo za restitucijo dovolj kapitala. Kje je tu pravna država?! Kje je spoštovanje premoženja delničarjev kot zasebne lastnine in človekove pravice?
- Delo je že aprila 2013 pisalo, da naj bi Slovenija bila 'zdaj tarča klasičnega špekulantskega dirigiranega napada na državo'. Mediji in strokovnjaki so veliko pisali o 'finančnih morskih psih', ki so se lotili tudi Slovenije. Med njimi je tudi ameriška banka Goldman Sachs, »banka, ki vodi svet«. Predsednik ECB Mario Draghi, ki se trudi preprečiti preiskave kriminalistov v Banki Slovenije, je nekdanji uslužbenec Goldman Sachsa. Predsednik EK v času 'sanacije bank', Jose Manuel Barroso je sedaj svetovalec te banke in ne-izvršni direktor njene mednarodne podružnice. Goldman Sachs je deveti največji lastnik sklada Apollo Global Management, ki je dobil skoraj v dar našo NKBM; 20 % lastnik Apolla je pokojninski sklad javnih uslužbenecv

Kalifornije, ki bodo tako imeli višje pokojnine na račun naših izbranih delničarjev in obubožanih upokojevcov.

- Brez domačih kolaborantov seveda ni šlo. Državni sekretar Dejan Krušec je februarja 2012 prišel na Ministrstvo za finance iz ECB in se po uzakonitvi 'slabe banke' leta 2013 vrnil v ECB. Naslednji državni sekretar za finance Mitja Mavko je poskrbel za razlastitev imetnikov delnic in podrejenih obveznic ter je po nareku EK z Banko Slovenije pripravil spremembo zakona, ki je omogočila izbris. Za nagrado je postal svetovalec direktorja Evropske banke za raziskave in razvoj (EBRD) v Londonu (EBRD je skupaj z Apollom nova lastnica NKBM). Njegova sodelavka Katja Špur je svetovalka direktorja v Medameriški razvojni banki v Washingtonu. Predsednica vlade naj bi postala podpredsednica EK, vendar so ji rojaki to preprečili. Janez Škrubej, ki je v družbi Deloitte vodil področje finančnega svetovanja in omogočil razlastitev delničarjev, je v zahvalo postal visoko plačani Izvršni direktor DUTB z mesečno bruto plačo 21 500 evrov. Tudi guverner Banke Slovenije je bil pred nastopom te funkcije svetovalec Svetovne banke, EBRD in Mednarodnega denarnega sklada (IMF), v katerem naj bi po izteku mandata ponovno delal. Za glavnega ekonomista Banke Slovenije je zaposlil dr. Biswajita Banerjea, nekdanjega dolgoletnega vodjo misije IMF v Sloveniji. Zato ne čudi podpora IMF 'sanaciji bank' iz decembra 2013 in pohvala BS na zadnjem zasedanju IMF in Svetovne banke ob hkratnem slabo prikritem pozivu k razprodaji preostanka državnega premoženja. Revija iz skupine Financial Times je ministra za finance Dušana Mramorja izbrala za evropskega ministra leta 2016, saj ni preprečil razprodaje NKBM.
- Aktivnosti so skorumpirani posamezniki iz EK in ECB skupaj s predstavniki 'morskih psov' skrbno načrtovali. Leta 2012 so Slovenijo diskreditirali in jo prisilili v nespametna dejanja. Koncem leta so sprejeli Zakon o ukrepih RS za krepitev stabilnosti bank (ZUKSB) in z njim uzakonili ustanovitev DUTB, ki naj bi zbrala lastninske deleže dobrih podjetij (zavarovanj za kredite) in jih poceni razprodala. Decembra 2012 so spremenili zakon o bančništvu (ZBan-1) tako, da delnice bank niso bile več nujno večkratniki 1 €, temveč tudi manj. Nekaj mesecev kasneje so od države zahtevali, da JI je NKBM izdala 185 milijonov novih delnic po ceni 1,3 centa (delničarji so jih državi plačali po 27 €) kot obresti za co-co obveznice!

Pismo Ministrstva za finance

Seveda bi bilo naivno pričakovati, da bo ministrica Vraničar Erman, ki je kot državna sekretarka sodelovala pri razlastitvi delničarjev, sedaj s sodelavci delovala v korist izbranih delničarjev. Osnutek novele zakona o bančništvu, s katero naj bi popravili ZBan-1L, ki je omogočil razlastitvenje delničarjev, je poslala v »usklajevanje« na BS – ta je skupaj z MF kršila človekove pravice. MF in BS se z vsemi močmi skupaj trudita, da Računsko sodišče in Nacionalni preiskovalni urad (NPU) ne bi pogledala v sporne dokumente. Pri tem jima aktivno pomagata ECB in Mednarodni denarni sklad (IMF), ki sta očitno sodelovala pri razlaščenju vlagateljev in razprodaji bank.

Sodišče EU je v svojem mnenju o ZBan-1L ugotovilo, da Sloveniji ni bilo potrebno izvesti razlastitve delničarjev decembra 2013, vendar ima država pravico sprejeti ostrejšje ukrepe, kot jih zahteva EK (če je tako nespametna in se hoče samouničiti, je bilo očitno iz konteksta). Iz pisma je očitno, da je potrebno preprečiti dostop Računskega sodišča in NPU do dokumentov o vrednotenju aktive, manipulaciji s »hipotetičnim likvidacijskim vrednotenjem aktive bank«, »ob predpostavki nedelujoče banke« in že omenjenih stresnih testov za prerokovanje bodočnosti na osnovi nestrokovnih in tendencioznih izhodišč.

Če bi že prišlo do pozitivne rešitve zahtev delničarjev, naj bi jih očitno poplačali z 0,1 € na delnico, tj. s tečajem po vseh zgoraj navedenih posegih v premoženjske pravice delničarjev. Kako drugače so ravnale vlade v Nemčiji in Franciji (vsi vračamo grške kredite), na Cipru in Nizozemskem, v Avstriji, Španiji in Portugalski! Kako drugače ravna italijanska vlada sedaj in je ravnala tudi v preteklosti. Edino slovenska vlada je razlastila lastni narod in uničila množična vlaganja v podjetja ter zato sedaj razprodaja državno (prej družbeno) premoženje. Naši vzajemni in pokojninski skladi ter zavarovalnice vlagajo samo še v tujini.

Civilna iniciativa je brez uspeha dala vladi, parlamentu in Ustavnemu sodišču številne pobude:

- Državljeni in upravljalci vzajemnih in pokojninskih skladov bi kupili NKBM za 1 M€ več, kot je bila najboljša ponudba, torej za 251 M€.
- Država naj skladno s pravili pravne države zaustavi prodajo NKBM, dokler ne bo pravnomočno odločeno, kdo je dejanski lastnik banke.
- Država naj nameni obstoječi kapital NKBM za povrnitev (restitucijo) delnic (in podrejenih obveznic) v njej.
- Državni zbor naj Računskemu sodišču z zakonom omogoči ponovno vrednotenje sredstev NKBM in predpostavk za stresne teste ter izdelavo zaključne bilance po mednarodnih računovodskih standardih z upoštevanjem dejanskih gibanj in vrednosti, doseženih v letih 2013–2017.

Če bo država še naprej zavračala revizijo 'sanacije bank' in sporazumno rešitev z razlaščenimi malimi delničarji NKBM, bo potrebno zgoraj navedene kršitve ustave in konvencije predložiti Ustavnemu sodišču in kasneje očitno še Evropskemu sodišču za človekove pravice.

Ruše, 16. 1. 2017

Zasl. prof. dr. **Peter Glavič**
Civilna iniciativa 'Izbrisani mali delničarji NKBM'